

Digitally signed by
Library UTM
Reason: I attest to the
accuracy and integrity
of this document

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI
FACULTATEA CADASTRU, GEODEZIE ȘI CONSTRUCȚII
CATEDRA DREPT PATRIMONIAL

SCHIȚĂ DE CURS
LA DISCIPLINA

DREPT FINANCIAR- FISCAL

Chișinău
U.T.M.
2010

*Schita de curs este destinată studenților de la disciplina
„Drept Patrimonial”, și altor ramuri de drept și economie.*

Autor: lector superior, magistrul în drept: Viorica Ursu

Bun de tipar 29.03.10.	Formatul hârtiei 60x84 1/16.	
Hârtie ofset.	Tipar RISO	Tirajul 75 ex.
Coli de tipar 7,25		Comanda nr. 48

U.T.M., 2004, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 168.
Secția Redactare și Editare a U.T.M.
2068, Chișinău, str. Studenților, 9/9

© U.T.M., 2010

Notă introductivă

Disciplina drept financiar-fiscal are ca scop formarea la studenți a unui sistem de cunoștințe teoretice și aptitudini practice privind bazele științifico-teoretice și aplicative ale sistemului financiar și fiscal. Problemele fiscale joacă un rol esențial în economia de piață. Deci, impozitul fiind o prelevare stabilită prin lege, cu caracter obligatoriu, definitiv, precuniar, fără contraprestație imediată și directă, reprezintă una din principalele surse de formare a resurselor financiare ale statului.

În acest context, drept obiect al disciplinei servesc raporturile de fiscalitate ce apar în procesul de formare a fondurilor publice. Aceste raporturi au pus față în față două părți, subiecte de drept, pe de o parte statul ca subiect principal, reprezentat de structuri juridice fiscale, ceea ce-i conferă o poziție privilegiată, iar pe de altă parte, persoanele fizice și juridice care au obligația să contribuie la constituirea resurselor financiare publice.

Prin intermediul politicii fiscale statul poate stimula procesul activității economice, activa relațiile comerciale externe cu țările străine, cât și stimula procesul investițional. Problemele influenței impunerii asupra claselor sociale, precum și asupra activităților umane în toate domeniile vieții sunt extrem de vaste, deoarece cuprind un câmp întreg de fenomene și împrejurări, având o importanță extraordinară, care a marcat, din cel mai îndepărtat trecut și pînă astăzi, întreaga dezvoltare și transformare a vieții economice.

Înșușirea cunoștințelor se asigură printr-un complex care conține: lecții teoretice, seminare, întocmirea și analiza unor acte ale organelor financiare și ale organelor fiscale.

Cuprins:

PARTEA I. DREPTUL FINANCIAR

Tema nr. 1: „Noțiuni introductive de drept financiar”	7
1. Conceptul de finanțe publice.....	7
2. Finanțe publice clasice.....	8
3. Finanțe publice moderne.....	9
4. Trăsăturile și funcțiile finanțelor.....	10
5. Activitatea financiară a statului.....	11
6. Noțiunea și obiectul dreptului financiar.....	13
7. Izvoarele dreptului financiar.....	15
8. Noțiunea și felurile normelor de drept financiar.....	16
9. Raporturile juridice financiare.....	18
10. Subiectele dreptului financiar.....	20
11. Delimitarea de alte ramuri de drept	21
Tema nr. 2: Moneda și circulația monetară	22
1. Moneda și funcțiile ei.....	23
2. Suma de bani necesară circulației monetare.....	25
3. Viteza de circulație a banilor.....	26
4. Reglementarea emisiunii monetare.....	26
5. Stabilitatea monetară.....	27
6. Plățile fără numerar.....	28
7. Inflația și deflația monetară.....	30
Tema 3: Procedura bugetară	31
1. Noțiunea și principiile procedurii bugetare	31
2. Elaborarea proiectelor bugetelor.....	33
3. Aprobarea bugetelor	35
4. Executarea bugetelor	37
5. Controlul executării bugetare și darea de seamă cu privire la executarea bugetară.....	40
Tema nr. 4: Bugetul public național	41
1. Apariția, dezvoltarea și natura juridică a bugetului public național.....	41
2. Dreptul bugetar și principiile lui. Raportul juridic bugetar.....	44
3. Conținutul și cuprinsul bugetului public național.....	45
4. Principiile și ordinea repartizării veniturilor și cheltuielilor sistemului bugetar.....	47
Tema nr. 5: Sistemul veniturilor publice	49

1. Elemente definerii ale veniturilor bugetare.....	49
2. Impozitele și taxele. Noțiunea și funcțiile lor.....	50
3. Dreptul statului de a reglementa sistemul de impuner.....	53
Tema nr. 6 : Sistemul cheltuielilor publice.....	54
1. Noțiunea și clasificarea cheltuielilor publice.....	54
2. Noțiunea și principiile finanțării.....	57
3. Structura cheltuielilor publice.....	58
Tema nr. 7: Controlul financiar.....	59
1. Noțiunea, rolul și funcțiile controlului financiar.....	59
2. Felurile și organele controlului financiar.....	63
3. Metodele controlului.....	64
4. Procedura executării controlului financi.....	65
5. Actele controlului financiar.....	66
PARTEA 2. DREPTUL FISCAL.....	66
Tema nr. 1: Dreptul fiscal și legislația fiscal.....	67
1. Apariția și evoluția istorică a impozitelor.....	67
2. Obiectul dreptului fiscal.....	68
3. Normele juridice fiscale.....	68
4. Raporturile juridice fiscale.....	69
5. Izvoarele dreptului fiscal.....	70
Tema nr. 2: Teoria generală privind impozitele și impunere.....	70
1. Noțiunea de impozit.....	71
2. Elementele impozitului.....	71
3. Noțiunea de taxă	73
4. Clasificarea impozitelor.....	73
5. Stabilirea impozitelor și taxelor.....	75
Tema nr. 3: Executarea obligației fiscale.....	77
1. Noțiunea și etapele de calculare a impozitelor și taxelor.....	77
2. Persoanele care calculează.....	79
3. Documentele fiscale.....	80
4. Modificarea obligației fiscale.....	81
5. Momentul plății impozitului.....	81
6. Condiția plății individuale și la timp a impozitului.....	82
7. Reținerea impozitului la sursa de plată.....	82
8. Procedura amânării și eşalonării plăților.....	83
9. Procedura amânării și eşalonării plăților.....	83
10. Restituirea impozitului.....	85

Tema nr.4: Procedura executării silită a obligației fiscale.....	87
1. Regulile generale de executare silită.....	87
2. Executarea silită în cazul persoanelor juridice.....	88
3. Executarea silită în cazul persoanelor fizice.....	89
4. Sechestrarea și comercializarea bunurilor sechestrate..	89
5. Urmărirea datoriei debitoriale a contribuabilului.....	90
6. Ridicarea banilor în numerar.....	91
7. Scăderea debitelor pentru cauze de insolvabilitate sau dispariție a debitorului.....	92
8. Contestarea acțiunilor de executare silită	93
Tema nr. 5: Reglementarea juridică a impozitului pe venit.....	93
1. Subiecții impunerii.....	93
2. Obiectul impunerii.....	95
3. Sursele de venit neimpozabile.....	97
4. Facilitățile privind impozitul pe venit.....	97
Tema nr 6: Impunerea pe circulația averii.....	100
1. Impunerea activelor de capital.....	100
2. Impunerea donațiilor.....	101
3. Impunerea din transmiterea proprietății ca urmare a decesului.....	102
Tema nr. 7: Reglementarea juridică a impozitelor indirecte.....	102
1. Particularități generale.....	102
2. Taxa pe valoare adăugată.....	103
3. Accizel.....	105
Tema nr.8: Impozitul pe bunurile imobiliare.....	106
Tema nr.9: Taxele percepute în fondul rutier.....	109
Tema nr.10:Regimul juridic al taxelor locale.....	110
Literatura recomandată:.....	110
Literatura suplimentară:.....	112
Acte legislative:.....	113
Articole din presa periodică:.....	116

Literatura recomandată:

1. Armeanic Alexandru "Drept fiscal: teoria generală privind impunerea. Administrarea fiscală. Reglementarea juridică a impozitului pe venit", Editura ASEM, 2001.
2. Corduneanu Carmen. Sistemul fiscal în știința finanțelor. București. 1998.
3. Glica Ioan. Drept financiar public. București, 1994.
4. Manole Tatiana "Finanțele publice locale: teorie și aplicații". Editura Cartier, Chișinău, 2000.
5. Topciu Constantin și alții. Fiscalitate. București, 1995.
6. Văcărel Iulian și alții. Finanțe publice. București, 1994.
7. Șaguna Dan Drosu. Drept financiar și fiscal. București, 1994.
8. Șaguna Dan Drosu. Procedura fiscală. București, 1996.
9. Миляков Н.В. Налоги и налогообложение: курс лекций. Москва, 1999.
10. Пансков В.Ф. Налоги и налогообложение в Российской Федерации. Москва, 2000. Юткина Т.Ф. Налоги и налогообложение. Москва, 1999.
11. Юткина Т.Ф. Налоги и налогообложение. Учебник. Москва, 2001.
12. Черник Д.Г., Починок А.П., Морозов В.П. «ОСНОВЫ налоговой системы». Москва, 1998.
13. Толкушин А.В. «Налоги и налогообложение», Москва, 1997. Șaguna. Drept financiar și fiscal, Buc., 2003.
14. Popa Costantin Dragoș, Executarea silită a creanțelor financiar – bugetare. Ch. 1998.

Literatura suplimentară:

1. Brezeanu Petre "Fiscalitate: concepte, modele, teorii, mecanisme și practici fiscale", Editura Economică, București, 1999.
2. Brezeanu Petre. Finanțele publice și fiscalitatea între teorie și practică. București, 1998.
3. Moșneaga Narcisa Roxana "Impozite și taxe 2000-2001, Editura Economică, București, 2001.
4. Nemeș, Glen Wright "Finanțe publice, teorie și practică în tranziția central - europeană", Tacis, 2000.
5. "Impozite și taxe în bugetul local", proiect al Asociației Primarilor și Colectivităților Locale din Republica Moldova, ediția a II, voi. J, Chișinău, 2001;
6. "Impozite și taxe în bugetul local", proiect al Asociației Primarilor și Colectivităților Locale din Republica Moldova, ediția a II, voi. 2, Chișinău, 2001.
7. "Republica Moldova în cifre", culegere succintă de informații statistice, Chișinău, 2001.
Analele Academiei de Studii Economice din Moldova, voi. I, Editura ASEM, Chișinău, 2001.
8. Popescu Luigi. Perfecționarea sistemului de impozite în România. Craiova, 1998.
9. Dubla impunere economică și juridică. București. Impozite și taxe nr. 8, 1996
10. Dubla impunere internațională. Impozite și taxe nr. 6-7. București, 1997.
11. Istrati Costel. Fiscalitate și contabilitate în cadrul firmei. Iași, 1999.
12. Aspects of Fiscal Performance in some Transition Economies Under Fund. Supported Programs. April 1997.
13. Fiscal Management in Russia. Washington, 1996.
14. Mărio Blejer and Adrienne Cheastz. How to Measure the Fiscal deficit. IMF. Washington, 1993.

15. Richard M. Bird. Tax policy and Economic Development. Baltimore and London , 1992.
16. Vito Tanzi. Transition to Market. International Monetary Fund. Washington , 1994.
17. Vito Tanzi. Taxation, inflation and interest rates. IMF. Washington , 1992.
18. Дробозина Л. А. Финансы. Москва. 1999.
19. Русакова И. Г. Налоги и налогообложение. Москва. 1998.
20. Юткина Т.Ф. Налоговедение от реформы к реформе. Москва. 1999.
21. Романовский М.В. и Врублевский О.В. «Налоги и налогообложение », Санкт-Петербург, 2000, стр. 134-190.
22. Русакова И.Г., Кашина В.А. « Налоги и налогообложение ». Москва. 1998.
23. Сугьрин С.Ф, Погорлецкий А.И. «Налоги и налоговое планирование в мировой экономике», Санкт-Петербург 1998.
24. Караваяева И.В. «Налоговое регулирование РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКЕ». Москва. 2000.
25. Иоффе М.Я., КНЯЗЕВ В.Г. и др. «Налоговые СИСТЕМЫ зарубежных стран», Москва, 1997.
26. Дадалко В.А., Румянцев Е.Е., Демчук Н.Н. « Налогообложение в СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ». Минск. 2000.
27. Ушаков Д.Л. «Офшорные зоны в практике российских налогоплательщиков». Москва, 2001.
28. Teodor Cotelnic. Dicționar juridic rus-român, Chișinău, 2001
29. Gh. Covaliu. Comentariu la legea cu privire la faliment, Chișinău: Epigraf, 2000
30. Gh. Gheorghiu. Procedura reorganizării judiciare și a falimentului, București: Lumina Lex, 2000

Acte legislative:

1. Codul Fiscal al Republicii Moldova, Titlul I "Dispoziții generale" la situația din 10.08.2002. publicat în Contabilitate și audit, nr.8, 2002. Monitorul Oficial nr. 62 din 18.09.1997
2. Codul Fiscal al Republicii Moldova, Titlul II "Impozitul pe venit" la situația din 10.08.2002, publicat în Contabilitate și audit, nr.8, 2002. . Monitorul Oficial nr. 62 din 18.09.1997
3. Codul Fiscal al Republicii Moldova, Titlul III "Taxa pe valoarea adăugată" la situația din 10.08.2002, publicat în Contabilitate și audit, nr.8, 2002. Monitorul Oficial nr. 40-41 din 07.05.1998
4. Codul Fiscal al Republicii Moldova, Titlul IV "Accizele" la situația din 10.08.2002, publicat în Contabilitate și audit, nr.8, 2002. Monitorul Oficial nr. 139-140 din 02.10.2000
5. Codul Fiscal al Republicii Moldova, Titlul V "Administrația fiscală" la situația din 10.08.2002, publicat în Contabilitate și audit, nr.8, 2002. Monitorul Oficial nr. 127-129 din 12.10.2000
6. Codul Fiscal al Republicii Moldova, Titlul VI "Impozitul pe bunurile imobiliare" la situația din 10.08.2002, publicat în Contabilitate și audit, nr.8, 2002. Monitorul Oficial nr. 127-129 din 12.10.2000
7. Legea R.M. "Cu privire la bazele sistemului fiscal al RM,' Nr. 1198-XII din 17.11.1992. Monitorul Oficial nr. 133-134 din 02.12.1999
8. Legea R.M. " Cu privire la taxele locale" Nr.186-XII din 19.07.1994. Monitorul Oficial nr. 8 din 06.10.1994

9. Legea Fondului Rutier al R.M. Nr.720- XIII din 02.02.1996. Monitorul Oficial nr. 133-134 din 07.03.1994
10. Legea R.M. "Cu privire la tariful vamal" Nr.1380-XIII din 20. 1 1.1997. Monitorul Oficial nr. 40-41 din 07.05.1998
11. Legea taxei de stat. Nr. 1216-XII din 03.12.1992 Monitorul Oficial nr. 133-134 din 02.12.1999
12. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Direcțiile principale ale politicii bugetar-fiscale și cadrul cheltuielilor pe termen mediu (2003-2005), publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 96-99 din 05.07.2002.
13. Instrucțiunea cu privire la reținerea impozitului pe venit la sursa de plată, nr. 14 din 19.12.2001, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 5-8 din 10.01.2002.
14. Instrucțiunea cu privire la modul de prezentare de către persoanele fizice a Declarației cu privire la impozitul pe venit nr. 4 din 29.01.2001, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 21-24 din 27.02.2001.
15. Concepția reformei fiscale. Nr. 1165-XIII din 24.04.1997. Monitorul Oficial nr. 46-47 din 17.07.1997
16. Legile financiare în economia de piață, Timișoara: Ed.Public expotim Vanessa, 1992
17. Acte normative cu privire la problemele economice, bancare și bugetare, Chișinău: Logos, 1995

Articole din presa periodică:

- 1.N. Grigorie - Lăcriță „Conținutul impozitelor", Impozite și taxe, nr. 4, 2002, pag. 2-6;
- 2.N. Grigorie - Lăcriță „Elementele impozitului", Impozite și taxe, nr. 4, 2002, pag. 6-32;
3. N. Grigorie Lăcriță „Impunerea contribuabililor". Impozite și taxe, nr. 4, 2002, pag.32-35;
- 4.N. Grigorie - Lăcriță „Principiile impunerii", Impozite și taxe, nr. 4, 2002, pag. 35-44;
- 5.N. Grigorie Lăcriță „Principii de politică fiscală", Impozite și taxe, nr. 4, 2002, pag. 44-63;
- 6.N. Lupu „Metode de evitare a dublei impuneri", Tribuna economică, nr.48, 2001, pag. 37-43;
- 7.N. Grigorie - Lăcriță „Elasticitatea impozitului", Tribuna economică, nr.1, 2002, pag.34-50;
- 8.N. Grigorie - Lăcriță „Metode de impunere", Tribuna economică, nr.5, 2002, pag.34-51;
- 9.N. Grigorie Lăcriță „Determinarea și perceperea impozitelor", Tribuna Economică, nr.5, 2002. pag.6T-64;
- 10.N. Grigorie Lăcriță „Impunerea: diferențe, caracter, compromisuri", Tribuna Economică, nr.23, 2002, pag.32-37;
- 11.N. Grigorie Lăcriță „Impozitul determinare și percepere", Tribuna economică, nr.37, 2002, pag.40-42;
- 12.N. Grigorie Lăcriță „Rata fiscalității", Tribuna economică, nr.39, 2002, pag.35-47;
13. N. Grigorie Lăcriță „Stopajul la sursă", Tribuna economică, nr.43, 2002, pag.37-43;
14. N. Grigorie Lăcriță „Regimul fiscal al contribuabililor". Tribuna Economică, nr.46, 2002, pag.48-56;
15. O. Catană, N. Culeabina, A. Gancincova „Direcții de determinare și modalitățile de reducere a presiunii fiscale", Economie și sociologie, nr. 1, 2000, pag. 65-73;

- 16.T. Manole „Principiile de impozitare și politica fiscală”, Economie și sociologie, nr.3, 2001, pag. 32-38;
17. Luigi Popescu, Ilie Budică „Conținutul economic al finanțelor publice și impozitului”, Finanțe, credit, contabilitate, nr. 1, 2001, pag. 29-32;
- 18.Luigi Popescu „Legătura mecanismului finanțelor publice și mecanismul fiscal”, Finanțe, credit, contabilitate, nr. 7-8, 2001, pag. 20-24;
- 19.Luigi Popescu „Trăsături ale politicii finanțelor publice și ale politicii fiscale”, Finanțe, credit, contabilitate, nr. 9, 2001, pag. 29-34;
20. Luigi Popescu „Redefinirea funcțiilor sistemului fiscal în literatura economică actuală”, Finanțe, credit, contabilitate, nr. 10,2001;
- 21.T. Manole „Principiile impunerii și problemele presiunii fiscale în Republica Moldova”, Administrarea publică, nr. 1, 2002, pag. 29-40;
22. Черник Д.Г. «Экономическое развитие и налоги», Финансы, № 5, 2000, стр. 30.34;
- 23.Астапов К.Л. «О реформе налоговой политики», Финансы, № 10, 2000, стр. 29-32;
- 24.Кашин В.А. «Налоговая доктрина и налоговое право», Финансы, № 7, 2001, стр. 27-30;
25. Барулин С.В., Макрушин А.В. «Налоговые льготы как элемент налогообложения и инструмент налоговой политики», Финансы, № 2, 2002, стр. 29-32;
26. Демин А.В. «О соразмерности налогообложения», Финансы, № 6, 2002, стр. 38-40;
27. Кашин В.А. «Налоговая политика РОССИИ на современном этапе», Финансы, № 9, 2002, стр. 38-43;
28. Аспатов К.Л. «Новые тенденции в бюджетной и налоговой политики», Финансы, № 10, 2002, стр. 19-23.